

Okselkliertoilet

Een okselkliertoilet is een operatie waarbij alle lymfeklieren uit de oksel worden verwijderd.

■ Lymfeklieren oksel: belangrijke graadmeter

Als borstkanker uitzaait, gaat dit meestal via de lymfeklieren in de oksel. Kankercellen die loskomen van de tumor, komen eerst in het lymfevocht terecht en worden dan afgevoerd naar de lymfeklieren.

Bij borstkanker zijn kankercellen in de lymfeklieren van de oksel een belangrijke graadmeter: als de lymfeklieren uitzaaiingen bevatten kan dat in meer of mindere mate iets zeggen over het risico op uitzaaiingen verder in het lichaam.

Uitzaaiing beperkt tot lymfeklieren oksel

Als de uitzaaiingen zich beperken tot de lymfeklieren in de oksel is genezing mogelijk. U krijgt dan bijvoorbeeld aanvullende chemotherapie, hormonale therapie en/of radiotherapie. Er wordt dan ook niet gesproken over uitgezaaide kanker.

Uitzaaiing tot voorbij lymfeklieren oksel

Als de kankercellen zijn doorgesloopt en aangetoond **tot voorbij** de lymfklieren is er sprake van uitgezaaide kanker.

Functie van de lymfeklieren

Het lymfestelsel is een nuttig systeem om afvalstoffen uit het lichaam te verwijderen. Het maakt bacteriën, virussen en andere ziekteverwekkers onschadelijk. Het lymfestelsel bestaat uit lymfeklieren en is te vergelijken met een zuiveringsstation. De lymfeklieren staan in onderling contact door lymfebanen die uitmonden in je bloedcirculatie. Om de afvalstoffen te vervoeren is het lymfestelsel gevuld met lymfevocht.

Aanvullende behandeling of onderzoek

De patholoog anatoom onderzoekt de operatief verwijderde lymfeklieren uit de oksel. Ongeveer 7 werkdagen na de operatie is de uitslag bekend en bespreekt

de chirurg dit met u. De uitslag kan bepalend zijn voor een aanvullende behandeling of aanleiding geven voor verder onderzoek.

■ Na een okselkliertoilet

Na een okselkliertoilet kunt u mogelijk de volgende klachten krijgen:

Vermenging wondvocht en lymfevocht (= seroom)

Een paar dagen of weken na de operatie gaat zich wond- en lymfevocht in het oksel/wondgebied vermengen. We noemen dit ‘seroom’. Het ontstaat door de verstoorde afvoer in het lymfestelsel. Tijdens een okselklier verwijdering krijgt u een drain. Deze voert eerst het overtollige wondvocht af. Na 1 dag wordt de drain verwijderd. Eenmaal thuis kan het wond- en lymfevocht zich gaan ophopen in uw oksel. Dit geeft een strak gespannen gevoel en kan zelfs pijnlijk zijn. Heeft u er veel last van, dan kan de verpleegkundig consulent mammacare u helpen. Zij voert dan een seroompunctie uit: met een naald en een slangetje wordt het vocht afgevoerd. Het is een eenvoudige ingreep en meestal niet pijnlijk. Het is mogelijk dat seroom terugkomt, maar vaak in mindere mate. Een seroompunctie kan in de weken na de operatie een aantal keer nodig zijn.

Bewegingsbeperking

Als de lymfklieren zijn weggehaald kunnen bepaalde bewegingen van arm en schouder pijnlijk zijn. Fysiotherapieoefeningen kunnen helpen om:

- zo nodig de balans te verbeteren tussen de aan- en afvoer van lymfevocht
- de pijn te verminderen
- het bewegen te vergemakkelijken
- de spierkracht te doen toenemen
- de lichaamshouding te verbeteren

Afhankelijk van de pijn kunt u het beste de dagen na de operatie er rustig mee beginnen. In de behandelwijzer ‘borstkanker’ staan ‘oefeninstructies na okselkliertoilet’. Een standaardbehandeling bestaat niet; de mogelijke klachten verschillen per persoon. Meestal komt de kracht in de spieren en in de arm na verloop van tijd weer terug.

Minder gevoel of zenuwpijn

Door de oksel lopen gevoelszenuwen. Met een operatie in de oksel is het vaak noodzakelijk de zenuwen door te snijden. Dat kan niet anders, want ze liggen midden in het gebied van de lymfklieren. Dit heeft als gevolg dat u minder gevoel hebt aan de binnenkant van de bovenarm en in de oksel. Meestal vermindert de gevoelloosheid in de loop van de tijd. Soms doet het ook pijn, geeft het een prikkelend gevoel in de arm en trekt dit door naar de vingers. Dit is zenuwpijn. Deze pijn is mogelijk te verlichten met medicijnen. Zenuwen kunnen herstellen, maar hebben een lange herstelperiode.

Lymfoedeem

Het ontbreken van lymfeklieren in de oksel kan lymfoedeem tot gevolg hebben. Dit komt omdat de afvoer van vocht is belemmerd. Het vocht gaat zich ophopen: het zogenaamde lymfoedeem. Er blijft te veel lymfevocht achter in de arm, omdat het vocht niet goed wordt afgevoerd. Dit ontstaat meestal een aantal weken of maanden na de operatie en/of bestraling. Het 1e symptoom van lymfoedeem is meestal een opgezwollen arm of hand.

Soms ontstaat er ook een strak gespannen gevoel. Lymfoedeem kan allerlei klachten geven bijvoorbeeld een zwaar gevoel in de arm, zwelling, pijn, vermoeidheid, moeilijkheden bij het bewegen van en kracht zetten met de arm, kans op infecties zoals wondroos en beursontstekingen. Deze klachten kunnen lang duren en gaan vaak niet helemaal weg. Het is belangrijk zo snel mogelijk te starten met fysiotherapie en lymfedrainage door een gespecialiseerde lymfoedeemtherapeut of fysiotherapeut. Deze kunnen de klachten beperken en verlichten.

Wat kunt uzelf doen om lymfoedeem te voorkomen

- luister naar uw lichaam: bouw na de operatie uw activiteiten voorzichtig weer op
- voorkom wondjes: mocht u toch een wondje krijgen, dan kunt u dit het beste desinfecteren
- draag liever geen knellende kleding of sieraden
- blijf in beweging maar voorkom overbelasting
- voorkom extreme warmte en koude
- wees voorzichtig met ontharen en voorkom wondjes

Wat moet u doen als lymfoedeem ontstaat?

Soms kunnen er, ondanks de voorzorgsmaatregelen, toch klachten ontstaan. Matige klachten, zoals een moe en zwaar gevoel of matige zwelling, kunnen weer afzakken. Geef de arm dan rust en neem een ontspannen houding aan waar bij de arm iets omhoog ligt. Dit kan bijvoorbeeld zijn na een zware dag of langdurige inspanning. Wanneer de klachten echter niet afnemen of zelfs toenemen, is het belangrijk dat u snel contact opneemt met de verpleegkundig specialist of uw behandelend specialist. Deze zal de situatie beoordelen, zo nodig onderzoek doen en een behandeling voorstellen. De behandeling zal worden gedaan door een fysiotherapeut of huidtherapeut met lymfdrainage als specialisatie waarvoor u een doorverwijzing krijgt.

Als lymfoedeem is ontstaan wordt afgeraden uw bloeddruk te laten meten, bloed te laten prikken of een infuus te laten aanleggen aan deze arm.